

Nationalismens närvaro i det politiska rummet

En beskrivande idéanalys av samtida nationalistiska tendenser
i Moderaterna och Socialdemokraterna

Av: Anna Björck & Maya Samuelsson

LUNDS
UNIVERSITET

Abstract

Utgångspunkten för denna studie rör den pågående diskussionen kring patriotiska uttalanden och nationalism i den svenska politiska kontexten. Syftet är att undersöka nationalismens inflytande och närvaro i samtida svensk politik. Studien synliggör således nationalistiska tendenser i två partier, Moderaterna och Socialdemokraterna. Det teoretiska ramverket särskiljer klassisk och liberal nationalism. Denna distinktion tillämpas med hjälp av en beskrivande idéanalys med dimensioner som analytiskt verktyg. Detta möjliggör förmågan att isolera och avslöja nationalistiska idéer i partierna. Studien bedrivs genom att analysera politiska dokument från respektive parti. Vår studie drar slutsatsen att det finns nationalistiska tendenser hos de två partierna. Studien diskuterar partiernas påtagliga skillnader, som gäller att Moderaterna avger mer klassiska nationalistiska tendenser medan liberala nationalistiska tendenser i högre grad identifieras i Socialdemokraterna. Resultaten kan bidra med insikter om förekomsten av nationalism i den svenska politiska kontexten, samt belyser fenomenet av nationalistiska tendenser i partier som inte är uttalat nationalistiska.

Nyckelord: Nationalism, Moderaterna, Socialdemokraterna, Klassisk nationalism, Liberal nationalism, Idéanalys, Patriotism

Antal ord: 8006

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Syfte och avgränsningar.....	5
1.3 Frågeställning.....	6
2. Teoretiskt ramverk.....	6
2.1 Nationell identitet.....	7
2.2 Medlemskap.....	8
2.3 Etno-nationella kulturella värderingar.....	9
2.4 Kritisk reflektion av teori.....	10
3. Metod & Material.....	10
3.1 Idé- och ideologianalys.....	10
3.2 Operationalisering.....	11
3.3 Val av fall.....	12
3.4 Metodologiska reflektioner.....	12
3.5 Materialurval.....	13
3.6 Källkritik.....	14
4. Analys & Resultat.....	15
4.1 Nationell identitet.....	15
4.2 Medlemskap.....	18
4.3 Etno-nationella kulturella värderingar.....	22
5. Slutsats.....	27
6. Diskussion & reflektion.....	28
6.1 Socialdemokraternas patriotism.....	28
6.2 Reflektion om arbetsprocessen.....	29
6.3 Reflektion om resultatet.....	29
7. Referensförteckning.....	30

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Nationalismens betydelse är omtvistat, men sätter likväl starka känslor i rörelse. Øyvind Østerud (1994/1997) beskriver att för vissa betyder ordet fosterlandskärlek, frihetskamp och gemenskap värd att dö för; för andra är det nästintill ett livsfarligt virus som skapar irrationella våldsamheter. Historiska omständigheter påverkar även nationalismens betydelse. I Sverige, där en starkt internationalistisk socialdemokrati har haft ideologisk hegemoni, används nationalism närmast synonymt med rasism eller högerextremism. Detta står i kontrast till många koloniserade länder, där nationalismen fått en positiv valör i bemärkelsen att bli uttryck för kolonial frigörelse. Nämnvärt är att det ibland bara är en politisk flygel som vinner kampen om de nationella symbolerna. Situationen i Sverige pekar på detta och kan spåras till början av 1900-talet. Nationalismen var redan då förknippad med en tillbakablickande, aristokratisk och högborgerlig högerflygel, medan den demokratiserande vänsterrörelsen blev anti-nationell (Østerud 1994/1997: 9-11).

James Kellas (1998) beskriver hur nationalistiska tendenser är svårobserverade då nationalism erhåller en dragningskraft inom modern politik som tilltalar samtliga partier. Nationalistiska tendenser existerar inte enbart inom uttalade nationalistiska partier utan kan även synliggöras i outtalade nationalistiska sammanhang. Vidare betonar Kellas att traditionella partier vanligtvis applicerar nationalistiska anföranden som en motreaktion på uttalade nationalistiska partiernas framgångar. Detta ger upphov till en nationalistisk konflikt varvid mer traditionella partier tenderar att framföra patriotiska anföranden tillsammans med vädjan om statlig lojalitet (Kellas 1998: 102-103).

Moderaternas historia går tillbaka till början av 1900-talet och var från början ett konservativt och nationalistiskt parti (Moderaterna u.å.). I modern tid har partiet successivt kommit att präglas av liberala och internationalistiska idéer (Moderaterna u.å.). Partiet samarbetar idag med Sverigedemokraterna som däremot har en nationalistisk grundsyn (Sverigedemokraterna 2019: 2). Med hänvisning till tidigare resonemang kan det påpekas att icke-nationalistiska partier kan

påverkas av andra nationalistiska partier. Därmed undersöks partiets nationalistiska tendenser, med bakgrund av det sverigedemokratiska samarbetet.

När Magdalena Andersson firade nationaldagen, berättar partiledaren för journalisten Olof Svensson, att hon identifierar sig som patriot (Svensson 2023). Vidare betonar partiledaren en stolthet och kärlek för Sverige och understryker vikten av svenska värderingar och karaktärsdrag, vilka partiledaren identifierar som noggrannhet, plikt känsla och sunt förnuft (Svensson 2023). Dante Thomsen, journalist för SVT, beskriver att Anderssons patriotiska uttalanden möjligtvis förvånade många, emellertid är uttalandena en del av en ny socialdemokratisk kampanj, en strategi som avser att återta svenskheten från Sverigedemokraterna (Thomsen 2023). En möjlig förklaring till denna strategi kan vara att Socialdemokraterna avser att etablera en motreaktion i förhållande till Sverigedemokraterna. Detta med hänsyn till att patriotism kan användas för att bekämpa oönskade nationalistiska tendenser (Kellas 1998: 103).

Andersson beskriver även att det är viktigt att skilja mellan nationalism och patriotism samt varnar för konsekvenserna av en "farlig" nationalism (Svensson 2023). Nationalism existerar däremot i olika variationer och kan även överlappa med ideologin patriotism (Miscovic 2020). Diskussioner om patriotism och nationalism försämras ofta på grund av misslyckandet att särskilja dem (Primoratz 2020). Vissa teoretiker använder termerna omväxlande, samtidigt som de begreppsliga distinktioner som existerar inte anses vara särskilt tillämpbara (Primoratz 2020). Patriotism kan således användas både inom ramen för att motverka, bekämpa eller som en motreaktion till nationalism, samtidigt som patriotism även kan överlappa med nationalism.

1.2 Syfte och avgränsningar

Denna studie undersöker om och hur nationalism framträder i svensk partipolitik genom att utforska nationalistiska tendenser inom Moderaterna respektive Socialdemokraterna. Med syfte att kartlägga partiernas nationalistiska drag används två nationalismers som jämförelsepunkt utifrån en teoretisk uppdelning. Således undersöks ifall partiernas tendenser präglas av en mer klassisk eller liberal form av nationalism. Denna studie utgår inte från teoretiska formuleringar av patriotism, vilket beror på att olika nationalismers särskiljs i högre utsträckning i den använda litteraturen. De nationalistiska kategoriseringarna möjliggör dessutom en bredare teoretisk

utgångspunkt. Däremot avser vi att diskutera den av Andersson formulerade patriotismen och föra ett resonemang om ambitionen att särskilja nationalism från patriotism, i förhållande till undersökningens resultat.

Denna undersökning analyserar inte nationalistiska tendenser som anknyter till internationell politik eller globalisering, varav det inrikespolitiska perspektivet premieras. Vidare redogör inte denna undersökning för hur nationalistiska tendenser inom partierna har förändrats över tid i och med ambitionen att utforska den samtida debatten. Målsättningen med undersökningen är att resultaten kan bidra med insikter om nationalismens närvaro i politiken. Utgångspunkten i undersökningen är Sverige, emellertid syftar undersökningen även till att belysa nationalismens allmänna prägel på den samtida politiken samt bidra med nya perspektiv gällande föreställningen att nationalismen är förknippad till en specifik politisk flygel. Förhoppningen är att studien kan vägleda framtida undersökningar om nationalismens närvaro i partipolitik i Sverige och världen.

1.3 Frågeställning

Förekommer det nationalistiska tendenser och idéer i Moderaterna respektive Socialdemokraterna och i så fall, präglas de i större utsträckning av en liberal eller klassisk nationalism?

2. Teoretiskt ramverk

Det teoretiska ramverket utgår från två huvudsakliga inriktningar inom nationalism utifrån Nenad Misevics artikel i *Stanford Encyclopedia of Philosophy*, i syfte att undersöka hur nationalistiska tendenser återspeglas i det svenska politiska landskapet. Utgångspunkten är att synliggöra den upplevda spänningen mellan den traditionella, klassiska synen på nationalism som delvis är förknippad med främlingsfientlighet och aggressivitet samt den liberala tappningen av nationalism, vilken saknar likartade associationer. Den liberala nationalismen kan nämligen betraktas som en måttfull och mer civiliserad form av nationalism, vilken avser att förena demokratiska principer med skydd av kulturella gemenskaper (Misevic 2020).

Nedan presenteras generella karaktärsdrag inom klassisk och liberal nationalism utifrån tre kategorier; *nationell identitet*, *medlemskap* samt *etno-nationella kulturella värderingar*. Urvalet har skett på basis av centralitet samt utifrån möjliggörandet av likartade jämförelser. Dessa kategorier utgör även dimensioner i analysverktyget. Följande teorigenomgång inkluderar även ytterligare idéer av David Miller, förespråkare för liberal nationalism, i syfte att komplettera Misevics argument.

2.1 Nationell identitet

2.1.1 Klassisk nationalism

Misevic (2020), beskriver att inom den klassiska nationalismen är skapandet, upprätthållandet samt förstärkandet av en suverän stat tillhörande den dominerande etniska gruppen, utgångspunkten i nationsbyggandet. Nationen och territoriet tillhör således en viss etnisk grupp, en tilldelning som betraktas som naturgiven. De klassiska nationalisterna avser att skapa och bibehålla den rättmätiga *etnonationen*, ett samhälle som baseras på gemensam härkomst, kultur, språk och traditioner. Den nationella identiteten definieras av etnicitet, härkomst och ursprung snarare än kulturell samhörighet (Misevic 2020).

2.1.2 Liberal nationalism

Inom liberal nationalism utgör kulturell samhörighet, inte etnicitet och härkomst grunden för den nationella identiteten. Synen på nationell identitet kan även återfinnas inom socialliberalismen.

Detta på grund av att den nationella identiteten kan användas som ett medel för ökad social rättvisa, då känslan av nationell tillhörighet leder till en ökad solidaritet. Social solidaritet är således en nyckelfaktor för att främja en nationell gemenskap. Inom den liberala nationalismen tillåts även att staten gemensamt delas av dominerande och icke-dominerande etniska grupper. Likt klassisk nationalism erhåller den nationella identiteten ett värde, emellertid är detta värde inte överordnat (Miscovic 2020).

2.2 Medlemskap

2.2.1 Klassisk nationalism

Miscovic (2020), presenterar att inom den klassiska nationalismen är medlemskapet avhängigt individens härkomst. Individer tillhör den grupp som man föds in i och en gemenskap uppstår. Denna gemenskap kan vidare förstärkas samt fullständiggöras genom att medlemmar aktivt stödjer den etno-nationella kulturen. Ett medlemskap i samhällsgemenskapen betraktas som naturgivet och ofrivilligt varvid individer inte erhåller en möjlighet att aktivt välja att bli medlemmar i gruppen. Detta resulterar i att medlemskapet endast kan erhållas genom härkomst och tidig socialisering och inte genom assimilering och medborgarskap senare i livet (Miscovic 2020). Denna syn på medlemskapet som ofrivillig och förankrad i härkomsten resulterar i att den klassiska nationalismen erhåller en syn på medlemskapet som får exkluderande implikationer.

2.2.2 Liberal nationalism

Enligt den liberala nationalismen är, som tidigare nämnt, medlemskapet på basis av kulturell tillhörighet snarare än etnisk tillhörighet. Miscovic (2020), synliggör att medlemskapet inte är något ofrivilligt utan något frivilligt. Individer kan således välja sin nationella identitet, vilket möjliggör att utlandsfödda individer således erhåller möjligheten att tillhöra den nationella identiteten, genom aktiva val samt kulturpåverkan. Miller understryker att den övergripande nationella identiteten behöver vara inkluderande i syfte att främja social solidaritet. Inkluderande i bemärkelse av att medlemskapet är tillgängligt för samtliga individer av olika kulturella grupper (Miscovic 2020). Således går det att betrakta den liberala nationalismen som inkluderande i högre utsträckning än den klassiska.

2.3 Etno-nationella kulturella värderingar

2.3.1 Klassisk nationalism

Att bevara, skydda och främja kulturella värderingar som är i linje med etnonationens kulturliv, är enligt Mischevic (2020), centrala faktorer inom klassisk nationalism. Etnokulturen betraktas som den givna, varvid medlemmar erhåller både en rättighet och en plikt att favorisera den egna kulturen framför andra kulturer. I detta avseende är kulturen definitiv och därmed inte öppen för nya omtolkningar. Det skapas således en gemenskap utifrån de etno-nationella kulturella värderingarna samtidigt som dessa värderingar även blottlägger en distans gentemot individer som befinner sig långt ifrån dessa. Favoriseringen av den egna kulturen resulterar även i ett vaksamt förhållningssätt gentemot andra kulturer. I och med att den etno-nationella kulturen betraktas som den naturliga kulturenheten anser klassiska nationalismen att institutionell skydd eller särskilda rättigheter för att säkerställa kulturens "renhet" bör prioriteras. Således präglas den klassiska nationalismen av en monokulturell strävan (Mischevic 2020).

2.3.2 Liberal nationalism

På ett övergripande plan är liberala nationalister i högre utsträckning mottagliga för mångkulturalism, varvid en mångfald av kultur är viktigt för att stärka den sociala identiteten (Mischevic 2020). Enligt liberala nationalister består nationsbygget dock fortfarande av att främja den etno-nationella kulturen, exempelvis genom utbildningar inför medborgarskap (Miller 2020: 24). Det föreligger ett värde i att bibehålla och främja den etno-nationella kulturen då denne anses öka känslan av samhörighet och således även solidaritet (Mischevic 2020). Främjandet av den etno-nationella kulturen är däremot inte central eller favoriserad i samma grad som inom den klassiska nationalismen (Mischevic 2020). Den etno-nationella kulturen betraktas inte heller som definitiv, utan snarare är denna formativ och öppen för tolkning, vilket implicerar att det existerar olika sätt att exempelvis vara svensk på (Miller 2020: 26). Gemensamt för liberala nationalister är att det råder en acceptans kring att identitetsskapandet präglas av en pluralitet av kulturer, vilka tillsammans formar den sociala identiteten. Exempelvis synliggör Miller att mångkulturalism kan accepteras i och med att den övergripande nationella identiteten stärks om flera kulturyttringar inryms (Mischevic 2020).

2.4 Kritisk reflektion av teori

Inom ramen för den teoretiska bakgrunden har det visat sig att nationalism som ideologi tenderar att vara svårdefinierad, präglad av kontraintuitiva samt motsägelsefulla begreppsförklaringar i olika delar av den lästa litteraturen. Begreppet präglas av ambiguitet och komplexitet (Kellas 1998: 1-2). Det kan även vara svårt att redogöra för renodlade särdrag samt karaktäriseringar till följd av nationalismens mångfacetterade applicering. Exempelvis kan samtliga nationalismers betraktas både som inkluderande och exkluderande (Kellas 1998: 91).

Miscevics uppdelning synliggör etniska och kulturella dimensioner av liberal och klassisk nationalism snarare än medborgerliga dimensioner. Karaktäriseringen skiljer sig således från andra teoretiker, exempelvis Hans Kohn (1965), som genomfört en distinktion mellan etnisk och medborgerlig nationalism (Miscevic 2020). Till följd av betoningen av den etniska-kulturella dimensionen, erhåller även den klassiska nationalismen betydande likheter med det som i annan litteratur kategoriseras som etnonationalism. Däremot bör det understrykas att både den klassiska och liberala nationalismen existerar i olika grader och variationer varvid denna undersökning utgår från de grundläggande idéerna i respektive ideologi. Således synliggör denna teoretiska avgränsning endast en bråkdel av de många politiska fenomen som skulle kunna karaktäriseras som nationalistiska.

3. Metod & Material

3.1 Idé- och ideologianalys

En beskrivande idéanalys kan användas för att beskriva och tolka innebörden av politiska budskap (Beckman 2005: 14). Denna metod lämpar sig således väl i förhållande till undersökningens syfte. Någon given mall för metoden finns inte, vilket medför frihet att utveckla relevanta analysinstrument (Bergström – Svärd 2018: 170). Analytiska verktyg fungerar som riktlinjer och i denna studie används dimensioner, som används för att systematisera undersökningen (Bergström – Svärd 2018: 144). Vid användningen av dimensioner väljs vissa aspekter av en ideologi ut och för varje sådan dimension konstrueras en skala mellan två poler, varpå analysen utförs genom att sortera in olika uttalanden längs skalorna (Bergström – Svärd: 171). Aspekter av påståenden i en text som är relevant för undersökningen fångas på så sätt in (Beckman 2005: 26).

3.2 Operationalisering

Valet av dimensioner kan anpassas till forskningsfrågan och att formulera egna är som regel att rekommendera (Beckman 2005: 28). I denna studie formuleras egna dimensioner baserat på de nationalistiska uppdelningarna och med vägledning av Jan Hyléns tillvägagångssätt. Det ska emellertid understrykas att Hyléns definitioner och teoretiska uppdelningar ej används. Hylén undersöker ett partis ideologi genom att särskilja ideologiska karaktäriseringar som dimensionerna utformas enligt, vilket möjliggör bedömning av partiets ideologiska position, samt strukturerar analysen (Hylén 1991: 8-9). Utifrån detta resonemang anser vi att dimensioner lämpar sig väl till undersökningens syfte. Utifrån uppdelningen av klassisk och liberal nationalism har tre dimensioner skapats. Följande operationaliseringar vidtas: (i) dimensionen nationell identitet: etnicitet - kulturell samhörighet; (ii) dimensionen medlemskap: ofrivilligt - frivilligt; samt (iii) dimensionen etno-nationella kulturella värderingar: fundamentala - sekundära.

(i) För att identifiera sig med nationen kan det å ena sidan anses förutsätta en viss etnicitet, eftersom staten anses tillhöra en viss etnisk grupp. Å andra sidan kan kulturell samhörighet, som förutsätter vissa kulturella egenskaper, vara tillräckligt för att identifiera sig med nationen.

(ii) En ofrivillig syn innebär att medlemskap är avhängigt individens härkomst, vilket leder till mer exkluderande effekter. En frivillig syn innebär snarare att medlemskap är valfritt och är därmed tillgänglig för samtliga kulturella grupper, vilket resulterar i mer inkluderande drag.

(iii) Etno-nationella kulturella värderingar kan vara fundamentala i bemärkelsen att dessa bör skyddas, främjas och bevaras, samt favoriseras framför andra kulturella värderingar. Att detta snarare är sekundärt kan möjliggöra en större acceptans av en pluralistisk och mångkulturell kultur varav kulturen kan betraktas som mer formativ.

Dimensioner	Klassisk Nationalism	Liberal Nationalism
Nationell identitet	Etnicitet	Kulturell samhörighet
Medlemskap	Ofrivilligt	Frivilligt
Etno-nationella kulturella värderingar	Fundamentala	Sekundära

Figur 1. En schematisk uppställning av dimensionerna.

3.3 Val av fall

En beskrivande idéanalys innebär en skattning av materialet. Detta kan förutsätta jämförelser, därtill jämförelser med andra fall kan förtydliga innebörden av en ståndpunkt (Beckman 2005: 52-54). Med anledning av detta väljs Socialdemokraterna och Moderaterna ut att analysera, i syfte att besvara frågeställningen, därtill ambitionen är att synliggöra partiernas eventuella skillnader. Partierna står i opposition till varandra och bygger på åtskilda politiska ideologier, samt kan anses vara lika etablerade och inflytelserika i förhållande till andra mindre partier. Valet av fall kan således bidra till att synliggöra nationalismens räckvidd inom svensk partipolitik. Svårigheterna för generalisering bör dock anmärkas med hänsyn till att fallen är specifika och få, vilket inte kan utgöra en generalisering till en större population av politiska partier.

3.4 Metodologiska reflektioner

Dimensioner är fördelaktiga eftersom dessa möjliggör jämförelser och kräver inte lika mycket precision till skillnad från andra idéanalytiska verktyg (Bergström – Svärd 2018: 166).

Dimensioner kan även undvika att forskaren stoppar in idéer i skarpt avgränsade fack (Hylén 1991: 9). Analysverktyget medför dock risker. Det kan vara svårt att uttala sig om ett partis ideologi, eftersom ideologin förmodligen innehåller mer än de skapade dimensionerna (Bergström – Svärd 2018: 166). Dessutom finns risken att resultaten blir banala om kategorierna är få och löst hållna, medan alltför grovt tilltagna dimensioner kan behöva ytterligare operationalisering (Bergström – Svärd 2018: 166-168). Det anses även vara viktigt att dimensionerna ska vara ömsesidigt uteslutande och helst även uttömmande (Beckman 2005: 26). Gällande denna problematik resonerar Hylén att antalet dimensioner som han använder inte är uttömmande och således inte gör en heltäckande bild av de ideologiska traditionerna (Hylén 1991: 9). Likt Hylén menar vi att möjligheten att göra en heltäckande och uttömmande analys inte är syftet, det är snarare att få en uppfattning om partiernas nationalistiska tendenser. Analysverktygets potentiella problem bör sedermera beaktas i förhållande till undersökningens resultat.

3.5 Materialurval

I denna studie har material valts ut i en snäv bemärkelse, mestadels för att studien kräver detaljerad läsning. Anmärkningsvärt är att potentiellt relevant material riskerar att väljas bort (Esaiasson m.fl. 2017: 226). Valet av material kan även likställas med resonemang om val av kritiskt material, nämligen att materialet ställer saken på sin spets (Esaiasson m.fl. 2017: 226). Nämnvärt är att materialet från respektive parti skiljer sig åt gällande publiceringsdatum, i syfte och dokumenttyp. Alternativa politiska dokument har även valts bort i denna studie med hänvisning till brist på samtidighet. Därmed betonar vi att materialens samtidighet i slutändan avgjorde urvalet med anledning att belysa nutida nationalistiska tendenser, diskussioner och idéer.

Material hämtat från Moderaterna består av partiets valmanifest inför valet år 2022, samt partiets idéprogram och idéskrift. Idéprogrammet beskriver partiets ideologi och idéer som grundar partipolitiken (Moderaterna u.å.). Idéskriften författas av den programkommitté¹ som tillsattes

---

¹ Programkommittén består av: Christofer Fjellner, Benjamin Dousa, Marith Hesse, Fredrik Johansson, Nicklas Lundblad, Maria Malmer Stenergard, Johanna Möllerström, Stefan Olsson, Maria Rankka, Mats Svegfors, Kristoffer Tamsons, Huvudsekreterare: Alice Teodorescu Måwe, 2019-2020, Fredrik Johansson, 2020.

2019 med uppgift att utarbeta ett förslag till ett idéprogram (Moderaternas programkommitté 2020: 2). Centrala politikområden uppmärksammas ur ett idépolitiskt perspektiv och ger bakgrund till idéprogrammets resonemang (Moderaternas programkommitté 2020: 2).

Materialet hämtat från Socialdemokraterna består av partiets valmanifest inför valet år 2022 samt två rapporter från Socialdemokraternas nyligen uppdaterade samhällsanalys, 1) *Ökad samhällsgemenskap genom att vi delar ett gemensamt språk* och 2) *Samhällsgemenskap genom ökad rättvisa och respekt för de som bär upp samhället*. Den uppdaterade samhällsanalysen avser att ligga grund för Socialdemokratisk politik samt idériktning under 2030-talet (Socialdemokraterna u.å.). Vidare avser samhällsanalysen att ligga till grund för de politiska åtgärder som medlemmarna beslutar kring vid den nästkommande socialdemokratiska kongressen (Socialdemokraterna u.å.). Det bör dock understrykas att rapporterna representerar problembeskrivningar samt föreslagna politiska riktningar och inte fastställda beslut. Undersökningen kan således inte uttala sig om huruvida idéerna med säkerhet kommer att återspeglas i framtida socialdemokratisk politik. I syfte att synliggöra den rådande diskussionen tenderar denna problematik att vara oundviklig.

3.6 Källkritik

Denna undersökning vägleds av textanalytiska källkritiska principer. Inledningsvis ska det tas hänsyn till extern källkritik genom att ifrågasätta materialets äkthet (Bergström – Boréus 2018: 41). Med tanke på att denna undersökning framförallt består av offentliga dokument, råder bedömningen att dessa är äkta. Dessa dokument hämtas dock digitalt och vi har i beaktning att detta medför risker med äkthet. Vidare ska källornas interna källkritik bedömas, det vill säga graden av trovärdighet (Bergström – Boréus 2018: 41). Dokumenten syftar till att förmedla budskap som utgör ställningstaganden kring diverse sakfrågor och politiska idéer, vilket påverkar tendensen i materialet. Sammanfattat anser vi dock att materialet som används har hög grad av trovärdighet och äkthet men likväl är det något som inte ska tas för givet under undersökningens gång.

En beskrivning av ett idéinnehåll utgör en tolkning av materialet och det är inte en neutral återgivning (Bergström – Svärd 2018: 141). Denna studie inriktar sig på både textens manifesta

och latent budskap, där det senare kräver ett mer omfattande tolkningsarbete (Esaiasson m.fl. 2017: 227). Värt att belysa är att denna studie inte undersöker vad texten betyder för avsändaren, utan utgår snarare från forskarens perspektiv (Esaiasson m.fl. 2017: 227). Med dessa aspekter i åtanke betonar vi att denna studie inte utgör en neutral återgivning.

4. Analys & Resultat

4.1 Nationell identitet

4.1.1 Moderaterna

I idéprogrammet konstateras att den svenska staten inte är och inte ska baseras på etnicitet. Istället vilar staten bland annat på kulturell samhörighet (Moderaterna 2021: 32). Idéskriften tydliggör att Sverige ska vara ett öppet land, som alla oavsett bakgrund eller härkomst kan bli del av (Moderaternas programkommitté 2020: 44). Vidare diskuteras betydelsen av den nationella identiteten. Diskussionen tar avstamp i påståendet om att Sverige är “ett land som historiskt sett har präglats av en etnisk svenskhet” (Moderaternas programkommitté 2020: 43). Det konstateras även att “den yttre territoriella gränsen har varit alltför porös” (Moderaternas programkommitté 2020: 32). Med anledning av de senaste decenniernas stora invandring har nämligen innebörden av att vara svensk ställts på sin spets, enligt partiet (Moderaternas programkommitté 2020: 43). Moderaterna belyser att det länge varit relativt enkelt att komma till Sverige, men svårt att bli svensk, där tillgången till arbetsmarknaden och den sociala gemenskapen har varit alltför ogenomtränglig (Moderaternas programkommitté 2020: 32). Partiet menar att detta kan bero på en “ovilja att definiera vad svenskheten innebär och var gränserna i förhållande till det icke-svenska går” (Moderaternas programkommitté 2020: 32). Moderaterna anser med andra ord att det inte finns en tydlig definition av den nationella identiteten, vilket medför problem.

I idéprogrammet konstateras att Sverige behöver en berättelse “om vilka vi är och vad som förenar oss, bortom etnicitet och grupptillhörighet” (Moderaternas programkommitté 2020: 43). I ett heterogent samhälle råder det även ett större behov av något som enar människor, enligt partiet (Moderaternas programkommitté 2020: 44). Att integreras i samhället anses nämligen beröra känslan av tillhörighet och samhörighet, identitet, identifikation med och tilltro till majoritetssamhället (Moderaternas programkommitté 2020: 34). En beskrivning av den nationella identiteten anses således vara en förutsättning för inkludering och partiet menar att människor inte kan bli del av något som inte existerar (Moderaternas programkommitté 2020: 43). Svenskhet anses bidra till en “gemenskap och kan användas som ett inkluderande kitt gentemot nyanlända” (Moderaternas programkommitté 2020: 43). En tolkning är att en definition

av svenskheten anses kunna främja inkludering, integrering och anpassning, samt uppfylla ett syfte i att ena människor.

Moderaterna tycks anmärka på svårigheten för nyanlända, utlandsfödda eller människor med icke-svensk bakgrund, att identifiera sig med nationen. Detta beror på bristen på tydlig beskrivning av den svenska identiteten. En sådan beskrivning anses kunna öka social gemenskap, vilket i sin tur tycks vara en förutsättning för inkludering. Att det råder en brist på nationell gemenskap anses således orsakas av en bristande definition av den svenska identiteten och otydliga gränser till vad det icke-svenska går. Moderaterna tar avstånd från att eftersträva en nation baserad på etnicitet och distanserar sig därmed från den klassiska nationalismen. Partiet uppfattar snarare att den svenska staten grundas på kulturell samhörighet, där den nationella identiteten används som medel för att främja en nationell gemenskap. Partiet har således en instrumentell syn på den nationella identiteten som präglas av kulturell samhörighet, snarare än etnicitet. Detta implicerar att partiet i större utsträckning kan klassificeras i linje med en form av liberal nationalism.

4.1.2 Socialdemokraterna

I valmanifestet redogör Socialdemokraterna för de svenska grundläggande värderingarna, vilka kan betraktas bestå av gemenskap, tillit, medmänsklig respekt samt jämställdhet och jämlikhet (Socialdemokraterna 2022: 4). Genomgående betonas att Sverige är ett land där medborgarna ställer upp för varandra likaväl som att det råder en självklarhet i att alla bidrar efter egen förmåga och att ingen lämnas åter (Socialdemokraterna 2022: 4). Vidare definieras svenska karaktärsdrag som pliktkänsla, noggrannhet, solidaritet och sunt förnuft (Socialdemokraterna 2022: 4).

I Socialdemokraternas rapport *Ökad samhällsgemenskap genom att vi delar gemensamt språk*, problematiserar arbetsgruppen den bristande svenska gemenskapen (Redar m.fl. 2023). Denna gemenskap presenteras som både utmärkande, skyddsvärd och eftersträvansvärd samtidigt som arbetsgruppen belyser att denne är hotad och kraftigt underminerad idag, till följd av de samhällsproblem som Sverige erhåller (Redar m.fl. 2023: 3). I rapporten synliggörs även att en social sammanhållning är avgörande för att samhället ska fungera samt att demokratiska åtgärder

och krafttag behöver implementeras (Redar m.fl. 2023: 3). I rapporten tenderar nationell identitet att definieras närmare likt kulturell samhörighet, exempelvis påstås att: "Den samhälleliga gemenskapen formas när människor delar ett gemensamt språk, kulturella- och historiska referensramar samt grundläggande sociala konventioner." (Redar m.fl. 2023: 3). Därefter redogörs för att samhällsgemenskapen inte utesluter att medlemmar erhåller olika etniciteter, traditioner, religion eller modersmål (Redar m.fl. 2023: 3).

Den ökade segregationen samt uppkomsten av parallellsamhällen betraktas hota den svenska gemenskapen och försvaga det gemensamma språket (Redar m.fl. 2023: 9). I rapporten understryks även att den etniska och klassmässiga segregationen resulterat i att människor inte identifierar sig som svenska, eller ser sig själva som en del av det svenska samhället (Redar m.fl. 2023: 9). Vidare betonas att det finns en generation av unga som inte upplever Sverige som sitt eget land (Redar m.fl. 2023: 9). Den bristande nationella identiteten kan således betraktas som problematisk.

För att återgå till de svenska värderingarna krävs det att den kulturella samhörigheten och således den nationella identiteten upprätthålls, vilket medför att flera kan integreras (Redar m.fl. 2023: 3). Strukturella och storskaliga förändringar för att främja integrationen påtalas varvid detta medför att befolkningen blandas (Redar m.fl. 2023: 10). Även i valmanifestet framgår att samhörigheten är avgörande för ett återupprättande av de svenska värderingarna, för att Sverige ska bli mer som Sverige (Socialdemokraterna 2022: 9). Detta perspektiv vittnar således om att Socialdemokraterna erhåller en instrumentell syn på den nationella identiteten.

Genomgående presenteras den kulturella samhörigheten som en nyckelfaktor för att skapa den samhällsgemenskap som eftersträvas och möjliggörandet av ett nationellt identitetsskapande. Utifrån denna syn på identiteten som instrumentell tenderar den socialdemokratiska diskussionen att närma sig den liberala nationalismen i högre grad än den klassiska nationalismen. Den liberalnationalistiska synen på den territoriella staten som delad mellan etniska grupper kan även tillskrivas Socialdemokraterna med avseende på den storskaliga integrationen som behöver genomföras, varvid integration snarare än utvisning centraliseras. Sammanfattningsvis går det

således att synliggöra liberala nationalistiska tendenser i den socialdemokratiska synen på nationell identitet samt behovet av samhällsgemenskap.

4.2 Medlemskap

4.2.1 Moderaterna

Resonemang om medborgarskapets betydelse återfinns i idéskriften: “Om Sverige inte ska bli ett land där man gör skillnad på människor baserat på blodsband och inte heller ett samhälle som delas utifrån etniska skiljelinjer krävs en inkluderande gemenskap där medborgarskapet utgör symbolen för svenskheten.” (Moderaternas programkommitté 2020: 44). Således är medlemskap avhängigt medborgarskap, som inte förknippas med etnicitet. Medborgarskapet anses även vara vägen till svenskheten och samhällsgemenskapen (Moderaternas programkommitté 2020: 44). Moderaterna anser att medborgarskapet ska ses som ett mål för den invandrade, varpå medborgarskapet blir ett medel för att uppnå anpassning till det svenska samhället (Moderaternas programkommitté 2020: 44). Därför konstateras det i idéprogrammet att medborgarskapet ska ses som ett sista steg på en resa att bli integrerad varpå “tröskeln ska vara hög, men möjlig att ta sig över för alla som anstränger sig” (Moderaterna 2021: 41). Detta kan implicera att genom en strävan efter medborgarskap kan individen öka möjligheten att bli medlem, genom aktiva val samt kulturpåverkan.

För att vidare uppnå anpassning till det svenska samhället, vill partiet uppvärdera medborgarskapets status genom att höja kraven och förväntningarna på den som vill bli svensk medborgare (Moderaternas programkommitté 2020: 44). Resonemangen bakom detta ställningstagande kan spåras i följande citat: “Från att ha betraktats som handlingskraftiga aktörer har invandrade reducerats till offer” (Moderaternas programkommitté 2020: 30). Vidare utgör effekterna av denna perspektivförskjutning att “samhället slutat fråga vad den invandrade kan göra för Sverige, och helt fokuserat på vad Sverige kan göra för den nyanlände” (Moderaternas programkommitté 2020: 30). I valmanifestet konstateras det att genom att börja ställa krav på nyanlända ökar chanserna till att de blir anställningsbara och en del av samhället (Moderaterna 2022: 7). Således används inklusivitet som skäl till utökade krav för nyanlända, där kraven kan möjliggöra anpassning till samhället. Ställningstagandet görs även med tanke på att det inte fanns språkkrav eller krav på aktivitet för långtidsarbetslösa för den som invandrat till

Sverige, när valmanifestet skrevs (Moderaterna 2022: 25). Detta utgör risker enligt partiet, som menar att det för många inte lönar sig att ta ett jobb och istället kan leva på bidrag (Moderaterna 2022: 25).

Kraven gäller förlängda vistelsekrav, uppvisande av språkkunskaper, grundläggande kunskaper om Sverige, krav på självförsörjning och hederligt leverne (Moderaternas programkommitté 2020: 44). I valmanifestet beskrivs kvalifikationer för nyanlända mer detaljerat. Bland annat vill partiet införa kvalificering till olika välfärdsförmåner genom arbete och utbildning (Moderaterna 2022: 7). Nyttjande av välfärdsförmåner berör även aspekter gällande att ha permanent och laglig bosättning i landet (Moderaterna 2022: 25). I idéprogrammet beskrivs hederligt leverne som förväntningar gällande att göra rätt för sig och bli en del av samhället (Moderaterna 2021: 65). För att ytterligare uppnå uppvärdering av medborgarskapet, vill partiet möjliggöra återkallande av medborgarskapet (Moderaternas programkommitté 2020: 44). Andra åtgärder relaterade till synen på medlemskap gäller ståndpunkter kring utvisning som framkommer i valmanifestet. Gängmedlemmar som inte är svenska medborgare ska utvisas, oavsett om de dömts för brott (Moderaterna 2022: 12). De som begår brott på fängelsenivå och som har ett medborgarskap i ett annat land ska även utvisas (Moderaterna 2022: 11). Detta kan ställas i kontrast till att Moderaterna vill sätta stopp för kompetensutvisningarna (Moderaterna 2022: 8). Partiet kan således anses stödja en sorts arbetskraftsinvandring men vill möjliggöra utvisning på specifika grunder, samt möjliggöra återkallning av medborgarskap. Samtidigt påpekas det i idéprogrammet att "Sverige ska vara ett inkluderande samhälle och en gemenskap där den som fått tillstånd att stanna här ska vara välkommen" (Moderaterna 2021: 40).

Moderaterna vill uppvärdera medborgarskapet, vilket i sig kan anses vara i linje med en exklusiv syn på medlemskap. Det ska dock understrykas att partiet anser att Sverige ska vara ett inkluderande land och medlemskap är inte avhängigt individers härkomst. Individer tycks kunna välja att bli medlemmar, förutsatt att de anstränger sig tillräckligt. Liberala nationalistiska tendenser är således påtagliga, eftersom individer har möjlighet att tillhöra den nationella identiteten genom ett aktivt val samt kulturpåverkan.

En utökad kravbaserad immigration minskar dock förutsättningar för samtliga medlemmar av olika kulturella grupper att ingå. Detta gäller till exempel förslaget om språkrav, som kan vara svårare för vissa kulturella grupper än andra att uppnå. Åtgärderna implicerar även särskilda skyldigheter och begränsningar för nyanlända och utlandsfödda, bland annat gällande möjligheten att åtnjuta välfärdssystemet som kräver permanent och lagligt boende, arbete eller ett hederligt levnadssätt. Detta utgör exkluderande effekter, även om reformerna föreslås med inkluderande argument. Kraven utgör försvårande omständigheter i processen att bli medlem och individer kan inte aktivt välja att bli medlemmar i den strikta bemärkelsen. Medlemskapet kan således i slutändan antydvas vara ofrivilligt.

Att medborgarskapet ska kunna återkallas utgör ytterligare en aspekt som kan tyda på en ofrivillig syn. Åtgärderna kring utvisning skulle även kunna betraktas vara i linje med detta. De som utvisas kan enligt Moderaternas logik anses tillhöra den grupp som man föds in i, som inte har möjlighet att aktivt välja att bli medlemmar i Sverige. Detta skiljer sig från den liberala nationalistiska synen. Sammantaget tycks det råda vissa liberala nationalistiska drag inom Moderaternas syn på medlemskap med hänsyn till de inkluderande argumenten. Trots detta kan partiet påstås präglas av mer klassiskt nationalistiska drag, framförallt på grund av de konsekvenser och signaler som dessa åtgärder sänder ut och skulle orsaka.

4.2.2 Socialdemokraterna

I en av de socialdemokratiska rapporterna beskriver arbetsgruppen att medlemskap i gemenskapen förutsätter att individer är en del av den samhällsliga kulturen (Redar m.fl. 2023: 3). Den samhällsliga kulturen omfattar, som tidigare nämnt, det gemensamma språket, gemensamma normer samt gemensamma konventioner (Redar m.fl. 2023: 3). Således är medlemskapet avhängigt den kulturella tillhörigheten snarare än härkomst. Detta implicerar att individer av annan härkomst erhåller möjligheten att bli medlemmar, om än genom kulturpåverkan och assimilering. Däremot kan det fortfarande undersökas huruvida medlemskapet präglas av frivillighet. Frågan är således huruvida den kulturella tillhörigheten som förväntas uppnås vid medlemsinträde, är rimligtvis tillgänglig för samtliga individer i samhället.

I valmanifestet redogör partiet för deras idealbild av Sverige: “När Sverige är som bäst får alla komma till sin rätt, alla är med och bidrar och ingen lämnas efter.” (Socialdemokraterna 2022: 4). Exempelvis synliggör partiet ambitionen om ett stärkande av alla barns möjligheter till kulturella aktiviteter (Socialdemokraterna 2022: 6). Detta ska främjas bland annat genom införandet av riktade satsningar till mer resurssvaga områden (Socialdemokraterna 2022: 6). Denna ambition vittnar om ett statligt ansvarstagande vad gäller möjliggörandet av samhällsgemenskap och kulturpåverkan vilket medför att medlemskapet kan erhålla en mer inkluderande karaktär.

Socialdemokraterna framför även förslag på införandet av språkkrav inför permanenta uppehållstillstånd (Socialdemokraterna 2022: 12). Detta implicerar en utökad kravställning på medlemskapet vilket potentiellt medför exkluderande effekter. Däremot tenderar partiet att genomgående belysa det statliga ansvaret med avseende på främjandet av det svenska språket. Ett exempel på detta är betoningen av en omstrukturering av språkin introduktion, SFI, som ska möjliggöra en bättre kvalitet och en tydligare uppföljning (Redar m.fl. 2023: 8). I rapporten, *Samhällsgemenskap genom ökad rättvisa och respekt för de som bär upp samhället*, synliggör arbetsgruppen för att den premierade samhällsgemenskapen behöver vila på generella åtgärder och således medföra att den inkluderar de allra flesta (Karlsson m.fl. 2023: 11). Vidare uttrycks: “En bred samhällsgemenskap kräver en politisk berättelse om samhällsutvecklingen som även inkluderar de som känner sig främmande i dagens samhälle.” (Karlsson m.fl. 2023: 9-10). Detta synliggör att den socialdemokratiska diskussionen har för avsikt att presentera en mer inkluderande syn på medlemskapet och den nationella identiteten, genom att föra en politik som betonar tillgängliggörandet av medlemskapet.

I valmanifestet understryks att den redan etablerade strama migrationspolitiken är en linje som partiet avser att vidhålla (Socialdemokraterna 2022: 11). Detta ställningstagande kan möjligtvis synliggöra en mer protektionistisk migrationspolitik varvid det svenska medlemskapet följaktligen erhåller en mer exklusiv karaktär. Nämnvärt är dock att Socialdemokraterna i det materialurval som undersökningen omfattar inte presenterar deras syn på utökade utvisningsgrunder eller det svenska medborgarskapet.

Enligt Socialdemokraterna tenderar således ett medlemskap i gemenskapen samt den nationella identiteten förutsätta att individen har förmåga att anpassa sig till majoritetskulturen, det svenska språket och svenska kulturella värderingar. Med detta sagt tenderar Socialdemokraterna att poängtera det statliga ansvaret i att tillgodose utökade möjligheter för nuvarande och potentiella medlemmar vilket stärker möjligheterna för de som frivilligt avser att bli samhällsmedlemmar. Partiet föreslår inte heller kvalificerade välfärdsförmåner.

De ökade språkraven lika så den strama migrationspolitiken erhåller dock exkluderande implikationer och kan resultera i försvårande omständigheter för de som avser att bli del av gemenskapen. Sammanfattningsvis går det däremot att urskilja främst liberalnationalistiska tendenser inom den socialdemokratiska diskussionen. Varvid partiets syn på svenskt medlemskapande i högre grad kan antas präglas av frivillighet snarare än ofrivillighet. Det statliga ansvaret i att tillgodose att ingen lämnas åter korrelerar även väl med socialliberala aspekter inom den liberala nationalism.

4.3 Etno-nationella kulturella värderingar

4.3.1 Moderaterna

I idéprogrammet diskuteras värdet tolerans, som anses höra samman med medborgerliga fri- och rättigheter som yttrandefrihet och religionsfrihet (Moderaterna 2021: 20). Tolerans implicerar en öppenhet för människors livsval, att man tolererar individer som skiljer sig och som tycker eller tänker saker som inte alla gillar, samtidigt som förtryck inte tolereras (Moderaterna 2021: 20-21). Ett pluralistiskt samhälle är vidare önskvärt, vilket uppnås genom fria medier och ett fritt kulturliv (Moderaterna 2021: 27). Diskussionen kring tolerans kan innebära en sekundär syn på etno-nationella kulturella värderingar, där kulturen även blir formativ i bemärkelsen att ett pluralistiskt samhälle förespråkas. En statsstöd multikulturalism anses däremot vara problematisk, eftersom detta uppmuntrar människor att leva åtskilda och att personer inte väljer en annan identitet än sin ursprungliga, vilket underminerar sammanhållningen i samhället (Moderaternas programkommitté 2020: 37). Med det sagt belyses det att friheten i Sverige ska fortsätta vara stor, medan ansvar samtidigt läggs på människor att bära upp det anständiga, ansvarsfulla och önskvärda (Moderaterna 2021: 21). Vad partiet anser är anständigt, ansvarsfullt och önskvärt kan spåras i formuleringen av svenska förhållningssätt i idéskriften.

I denna undersökning tolkas resonemangen av förhållningssätten som en diskussion av etno-nationella kulturella värderingar. Förhållningssätten fångar in centrala delar av den moderna svenskheten (Moderaternas programkommitté 2020: 35). Dessa innefattar: “1.) Sekularism – synen på religion som en privatsak, 2.) Individualism – det är individen, inte gruppen eller klanen, som är sitt eget mål, 3.) Frigörelse – kvinnans självständighet, ekonomiskt, sexuellt och socialt.” (Moderaternas programkommitté 2020: 35). Ett avvikande från dessa synliggör mellanförskap och integrationsproblem, samt innebär att man uppfattas som apart i Sverige (Moderaternas programkommitté 2020: 35).

Individen är fri att inom lagens ramar strida mot de tre principerna, men konsekvenser kan uppstå i sociala sammanhang och på arbetsmarknaden vilket individen får vara beredd på (Moderaternas programkommitté 2020: 36). För att exemplifiera detta, benämns att reaktioner uppstår när små barn bär slöja eftersom detta utgör en markering mot majoritetssamhället (Moderaternas programkommitté 2020: 36). Andra dilemman gäller oviljan att skaka hand med personer av motsatt kön på arbetsplatser, samt religiösa friskolor som fenomen (Moderaternas programkommitté 2020: 36). Frågan gäller “hur samhället ska förhålla sig till beteenden som inte är olagliga, som ofta hänger samman med andra seder och normer än de svenska, men som ändå av majoriteten inte uppfattas som önskvärda” (Moderaternas programkommitté 2020: 36). Enskilda val kan nämligen bli problematiska när de systematiseras och därför bör gränserna i det svenska samhället tydliggöras (Moderaternas programkommitté 2020: 36). Gränserna kan tänkas formuleras genom de svenska förhållningssätten och resonemangen kan i sin tur implicera en fundamental syn.

Beteende som avviker från de svenska förhållningssätten anses även hindra inkludering, vilket formuleras i idéskriften. Nyanlända uppmanas att anpassa sig till majoritetsbefolkningen vilket innefattar införskaffande av kunskap om den svenska kulturen, historien, seder, normer och bruk (Moderaternas programkommitté 2020: 39). Nyanlända ska även anamma vissa beteenden “som uppfattas som självklara i en svensk kontext” (Moderaternas programkommitté 2020: 49). En del av den kulturella integrationsprocessen syftar nämligen till individens förmåga att förstå och acceptera majoritetsbefolkningens värderingar och sedvänjor, framförallt i det offentliga rummet

(Moderaternas programkommitté 2020: 34). Återigen är svenska värderingar utgångspunkten, vilket signalerar en fundamental syn.

Dilemmat med att påtvinga värderingar kommenteras även, eftersom dessa anses vara svårföränderliga och i grunden är det inte “statens uppgift att fostra medborgarna till “rätt” värderingar” (Moderaternas programkommitté 2020: 35). Påtvingad assimilering anses vara destruktiv och istället bör det finnas en förväntan från samhället om att individen anpassar sig till majoritetskulturens beteende, så att individen kan verka på ett funktionellt sätt (Moderaternas programkommitté 2020: 38). Detta implicerar inte att man ska avskaffa sin kultur, men hitta förhållningssätt för att kunna verka inom ramen för denna (Moderaternas programkommitté 2020: 38). Problemet med kulturell anpassning som partiet återkommer till tycks kunna åtgärdas på individnivå, men även genom statliga krav. I valmanifestet uttrycks att samhällsorienteringsprovet ska vara godkänt för att få medborgarskap, varpå samhällsorienteringen ska fokusera på grundläggande värderingar och levnadssätt i Sverige (Moderaterna 2022: 25). Det svenska språket är även viktigt för att tillgodogöra etablering och inkludering (Moderaternas programkommitté 2020: 39). Det kan således spåras en favorisering av etno-nationella kulturella värderingar även här.

Trots diskussionen om tolerans, problematiseras avvikande beteende eftersom det anses hindra inkludering och integration. Avvikande beteende i sin tur formuleras som beteenden som strider mot svenska förhållningssätt. Partiet syftar till att utlandsfödda, individer som har bristande svenskspråkiga kunskaper eller som inte anses efterleva svenska förhållningssätt, dessutom bidrar till nya normer som kan anses vara icke önskvärda av majoritetsbefolkningen. Betoning läggs på anpassning till den svenska kulturen och utgångspunkten är genomgående att de svenska förhållningssätten är att föredra, som bör bevaras och främjas. Ett monokulturellt samhälle kan således tolkas vara önskvärt, trots partiets förespråkande av ett pluralistiskt samhälle. En statsstödd multikulturalism anses nämligen hindra den gemensamma sociala identiteten och istället råder uppmaningar att anamma majoritetsbefolkningens kultur i det offentliga rummet. Samtidigt tycks individer få agera fritt i den privata sfären. Trots detta, medför betoningen på anpassning, samt favoriseringen av svenska förhållningssätt att partiet kan

tolkas ha en fundamental syn på etno-nationella kulturella värderingar. Partiet kan således tendera att ha mer klassiskt nationalistiska drag i denna dimension.

4.3.2 Socialdemokraterna

I valmanifestet betonas det svenska språket genomgående, varvid partiet framför bland annat förslagen om språkrav inför permanenta uppehållstillstånd samt inför anställning på förskola och äldreomsorg (Socialdemokraterna 2022: 12). Vidare betonas även att ett generellt språklyft inom barnomsorgen ska genomföras (Socialdemokraterna 2022: 19). En socialdemokratisk ambition är säkerställandet att samtliga personer som arbetar inom välfärden talar god svenska, en ambition som antas tryggas av dessa språkrav (Socialdemokraterna 2022: 19). Ur detta hänseende tenderar Socialdemokraterna att verka för ett främjande av den etno-nationella kulturen.

I en av de socialdemokratiska rapporterna problematiseras att det svenska språket idag i vissa delar av landet snarare har kommit att bli ett minoritetsspråk (Redar m.fl. 2023: 9). Vidare redogörs för hur Sverige har gått från ett homogent land till ett mångfaldspräglat och heterogent land samt att var femte svensk idag är född utomlands (Redar m.fl. 2023: 5). Det framkommer därefter i rapporten att det svenska språkets ställning idag inte är lika självklar och att “det talas uppemot 150 olika modersmål i Sverige tydliggör behovet av ett gemensamt samhällsbärande språk” (Redar m.fl. 2023: 4). Denna demografiska förändring beskrivs erhålla en direkt inverkan på det svenska språkets ställning i samhället (Redar m.fl. 2023: 5). Med hänvisning till språklagen redogörs även för att säkerställandet att det svenska språket upprätthålls, används och utvecklas är av ytterst vikt (Redar m.fl. 2023: 5). Således tenderar det även att finnas en uttalad ambition om att inte bara främja utan även att skydda den etno-nationella kulturen. Ett mångkulturellt samhälle tenderar i detta avseende att problematiseras snarare än uppmuntras. Följande resonemang går således att urskilja även inom ramen för den klassiska nationalismen.

Bortsett från den tydliga kravställningen på det svenska språket kan den socialdemokratiska diskussionen gällande den etno-nationella kulturen även betraktas som formativ. I valmanifestet redogörs även för ett Sverige med ett levande, fritt och obundet kulturliv, ett kulturliv som avser att stärka samhörigheten samt utmana (Socialdemokraterna 2022: 16). Dessa uttalanden vittnar

om att institutionellt skydd eller detaljstyrning av kulturen inte präglar den socialdemokratiska synen.

I en av de nya rapporterna uppmärksammas även uppkomsten av kulturella konflikter och dess konsekvenser. I rapporten betonas vikten av individens kulturella bakgrund i förhållande till integration samt hur invandringen under 2000-talet präglats av utomeuropeiska utvecklingsländer varvid det råder ett större språkligt och kulturellt avstånd till Sverige (Redar m.fl. 2023: 4). Vidare problematiserar arbetsgruppen framväxten av parallellsamhällen inbegripande parallella norm och rättskipningssystem samt levnadsvillkor som skiljer sig från majoritetssamhället (Redar m.fl. 2023: 9). Implicit redogör arbetsgruppen således för hur dessa samhällen präglas av icke-svenska värderingar. I dessa parallellsamhällen ersätts demokratiska samhällsmål med kriminalitet, missbruk eller religiös radikaliserings (Redar m.fl. 2023: 9). Försämrade levnadsvillkor bidrar till dessa oönskade effekter. Arbetsgruppen synliggör dock även att kulturella konflikter som uppkommit till följd av segregation har en påverkanskraft, där det påstås att; "Konflikter mellan kulturella normer i ursprungslandet och det nya landets kultur har utvecklat antisociala subkulturer som ett resultat av en misslyckad integration." (Redar m.fl. 2023: 9). Således tenderar den etno-nationella kulturen att favoriseras då Socialdemokraterna synliggör att individer förväntar sig att anpassa sig till majoritetskulturen samtidigt som andra kulturer problematiseras inom ramen för parallellsamhällen.

Utifrån ovanstående resultat tenderar Socialdemokraternas betoning på det svenska språket präglas av en mer fundamental karaktär, varvid språket betraktas som avgörande samt ytterst viktig för den svenska samhällsgemenskapen. Samtidigt tenderar Socialdemokraterna att värna och premiera ett fritt kulturliv, en kultur som ska vara formativ och utmanande. Detta implicerar att kategoriseringen sekundär är mer lämplig. Socialdemokraterna tenderar inte att förespråka ett monokulturellt samhälle samtidigt som ett mångkulturellt samhälle problematiseras. Avslutningsvis är det således svårt att redogöra för huruvida socialdemokraterna i detta avseendet erhåller en högre grad av liberala eller klassiska nationalistiska tendenser. Däremot går det att synliggöra att Socialdemokraterna erhåller nationalistiska tendenser även i denna dimension.

5. Slutsats

Problematiken kring den bristande definitionen av Sveriges nationella identitet genomsyrar Moderaternas politiska idéer. Åtgärder anses nödvändigt för att uppnå den nationella gemenskapen som vilar på kulturell samhörighet, vilket antyder mer liberalnationalistiska drag i den första dimensionen. I synen på medlemskap vidhålls argument som kan förknippas med liberalnationalistiska idéer, men där åtgärderna slutligen mynnar ut i klassiskt nationalistiska drag. Viljan att utöka medborgarskapskrav kan anses utgöra så pass försvårande omständigheter, vilket leder till en ofrivillig snarare än en frivillig syn på medlemskap. Slutligen återfinns indikationer på att beteende i linje med svenska värderingar anses önskvärt och anständigt. Detta tolkas som en favorisering av etno-nationella kulturella värderingar, vilket kan innebära en fundamental syn förknippad med klassisk nationalism. Analysen synliggör att Moderaterna har nationalistiska tendenser, varpå dessa förknippas med den klassiska nationalismen i större utsträckning än den liberala nationalismen. Det ska understrykas att partiet inte nödvändigtvis är nationalistiskt på grund av detta resultat. Partiet utgör inte heller en fulländad klassisk nationalistisk form, eftersom liberalnationalistiska tendenser även förekommer.

Forskningsresultaten synliggör även att den socialdemokratiska diskussionen erhåller en rad nationalistiska tendenser. De socialdemokratiska politiska idéerna tenderar att erhålla en högre grad av samstämmighet med den liberala nationalismen med betoning på den kulturella samhörigheten och dess möjliga påverkanskraft i samhället samt den instrumentella synen på nationellt identitetsskapande. Anmärkningsvärt är att nationell identitet tenderar att vara ett förekommande inslag i den socialdemokratiska diskussionen, främst genom att problematisera en avsaknad av en gemensam sådan. Sammanfattningsvis understryker Socialdemokraterna vikten av krafttag gällande det gemensamma språket och den gemensamma kulturen vilka betraktas som nyckelfaktorer i återupprättandet av samhällsgemenskapen. En ambition om att Sverige ska återgå till att vara som Sverige genomsyrar diskussionen. Socialdemokraterna premierar att flera deltar i denna samhällsgemenskap och verkar för ett tillgängliggörande av medlemsinträde, även om kraven på den enskilda individen är påtaglig. Det går således att identifiera dessa liberalnationalistiska drag i socialdemokratisk politik och idéer. Däremot ska det understrykas att detta inte medför att Socialdemokraterna är ett nationalistiskt parti, utan resultatet innebär endast

att partiet erhåller dessa tendenser. Avslutningsvis erhåller båda partier nationalistiska tendenser, därtill Moderaterna i högre grad präglas av klassiska nationalistiska tendenser än Socialdemokraterna. Socialdemokraterna i sin tur erhåller mer liberala nationalistiska tendenser i jämförelse med Moderaterna.

6. Diskussion & reflektion

6.1 Socialdemokraternas patriotism

Strategin om att återerövra svenskheten återfinns inom ramen för resultatet varvid det går att hävda att Socialdemokraterna avser att omdefiniera den svenska identiteten. Detta bedrivs genom hänvisning till den svenska samhällsgemenskapen och den kulturella tillhörigheten snarare än betoning på etnicitet. Den kulturella samhörigheten samt dess inkluderande och positiva effekter utmärks av Socialdemokraterna, varvid det skapas en möjlig kontrast gentemot Sverigedemokraterna. Den av Andersson formulerade patriotismen går även att återfinna i resultatet med avseende på värdet av de svenska värderingarna och karaktärsdragen, även detta i linje med identifierade nationalistiska tendenser. Däremot går det inte att urskilja hur andra formulerade patriotiska ställningstaganden, som kärlek och lojalitet för Sverige, korrelerar med resultatet.

Undersökningen synliggör således att Socialdemokraterna erhåller nationalistiska tendenser, varvid dessa korrelerar med den av Andersson formulerade patriotismen. Detta medför att Anderssons inledande distinktion och ambition att särskilja nationalism från patriotism, försvåras samt tenderar att falla. Det ska dock understrykas att dessa slutsatser dras på basis av det valda teoretiska ramverket, varvid resultaten förmodligen hade varit annorlunda om Socialdemokraternas formulerade patriotism jämfördes endast med klassisk nationalism. Den uttalade patriotiska ambitionens fortlevnad och politiska inverkan återstår även att se, varvid denna diskussion är pågående.

6.2 Reflektion om arbetsprocessen

I och med att analysverktyget inte innehåller ett icke-nationalistiskt alternativ har analysen utformats för att identifiera gradskillnader i de nationalistiska tendenserna snarare än huruvida de existerar eller inte. Däremot besvaras frågeställningen om det förekommer nationalistiska tendenser genom att presentera de politikområden som dessa tendenser verkar inom. Således har vi synliggjort överlappningar mellan teorin och det valda materialet. Vidare har vi däremot inte närmare undersökt politiska idéer där nationalistiska tendenser inte förekommer och därmed har undersökningen endast omfattat en bråkdel av partiernas politik. Detta erhåller implikationer på

resultatet, emellertid möjliggörs en mer fruktbar analys varvid skillnader i nationalistiska anföranden även kan urskiljas. Därmed var avsikten inte att på förhand anta att det råder nationalistiska tendenser inom partierna, utan detta är något som successivt har identifierats. Vi vill även understryka att tolkningsarbetet är genomgående vilket resulterar i att en replikation av studien möjligtvis inte erhåller ett exakt likadant resultat. Nämnvärt är även att dimensionerna har justerats under undersökningens gång i syfte att undvika problematiken som analysverktyget kan medföra.

6.3 Reflektion om resultatet

Partiernas nationalistiska tendenser som påträffas skulle kunna påvisa nationalismens roll i det nuvarande politiska landskapet. Resultatet är uppseendeväckande enligt oss, delvis med hänsyn till att nationalistiska tendenser återfinns i två olika ideologiskt lagda partier, trots det polariserade politiska klimatet. Detta kan tyda på att nationalismen erhåller aspekter som kan betraktas som åtråvärda, oavsett partipolitisk ideologisk förankring. Möjligtvis kan nationalismen vara en strategi att förena folket och uppnå samhällsgemenskap. Samtidigt kan en möjlig förklaring till resultatet även vara att det teoretiska ramverket omfattar en bred räckvidd som kan fånga in många aspekter. Utifrån detta teoretiska ramverk kan därav flertalet fenomen identifieras som nationalistiska och således upptäckas inom åtskilda ideologiskt lagda partier.

Frågan är om nationalismen är den politiska idéströmning som förenar både höger- och vänsterflygeln i dagens polariserade politiska klimat? Denna utveckling blir intressant att följa. Nationalismen kan motiveras med goda syften, men riskerar att utgöra negativa och exkluderande effekter. Att tendenser förekommer i två ideologiskt skilda partier kan därför även påvisa en oroväckande utveckling, med tanke på nationalismens mörka historia. Nämnvärt är att den anträffande nationalistiska närvaron i samtida partipolitik är något som skulle kunna vara en effekt av samtida politiskt klimat och således vara ett tidsbundet fenomen, där det återstår att se hur tendenserna utvecklas.

Denna studie skulle även kunna appliceras på andra svenska partier för att ytterligare förstå nationalismens närvaro i svensk partipolitik. Vidare har denna studie genomförts med Sverige som fall, men en studie av nationalismens roll i andra länders politik skulle kunna kartlägga

nationalismens närvaro i en global kontext. Förslagsvis kan man också jämföra länder vars historia skiljer sig med hänsyn till nationell frigörelse, i syfte att belysa ytterligare skillnader inom nationalism.

7. Referensförteckning

Beckman, Ludvig. 2005. *Grundbok i idéanalys - det kritiska studiet av politiska texter och idéer*. Stockholm: Santérus Förlag.

Bergström, Göran – Kristina Boréus. 2018. Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. I Bergström, G. & Boréus, K. (red.). *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Fjärde upplagan. Lund: Studentlitteratur, s. 17-45.

Bergström, Göran – Per-Anders Svärd. 2018. Ide- och idélogianalys. I Bergström, G. & Boréus, K. (red.). *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Fjärde upplagan. Lund: Studentlitteratur, s. 133-178.

Esaiasson, Peter – Mikael Giljam – Henrik Oscarsson – Ann Towns – Lena Wängnerud. 2017. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Femte upplagan. Stockholm: Norstedts juridikförlag.

Hylén, Jan. 1991. *Fosterlandet främst? Konservatism och liberalism inom högerpartiet 1904-1985*. Stockholm: Norstedts juridikförlag.

Karlsson, Niklas – Aida Birinxhiku – Mathias Tegnér. 2023. *Samhällsgemenskap genom ökad rättvisa och respekt för de som bär upp samhället*. En ny riktning för Sverige 2030: 8. Stockholm: Socialdemokraterna. [Elektronisk]. Tillgänglig: <https://www.socialdemokraterna.se/download/18.19a5637018c38a9e2ea8f/1701765879144/8.%20Samhallsgemenskap%20genom%20okad%20rattvisa%20och%20respekt%20for%20de%20so%20m%20bar%20upp%20samhallet.pdf> Hämtadatum: 29/12-2023

Kellas, James G. 1998. *The Politics of Nationalism and Ethnicity*. Andra upplagan. London: Red Globe Press

Miller, David. 2019. The Coherence of Liberal Nationalism. I Miller, D. & Gustavsson, G (red.). *Liberal Nationalism and Its Critics: Normative and Empirical Questions*. S. 23-37. Oxford: Oxford University Press.

Miscevic, Nenad. (2020). "Nationalism". *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Fall 2020 Edition), Edward N. Zalta & Uri Nodelman (red.). [Elektronisk]. Tillgänglig: <https://plato.stanford.edu/archives/fall2020/entries/nationalism/>. Hämtdatum: 4/12-2023.

Moderaterna. u.å. *Partihistorik*. Moderaterna. [Elektronisk]. Tillgänglig: <https://moderaterna.se/om-moderaterna/partihistorik/>. Hämtdatum: 22-12-2023.

Moderaterna. 2021. *Frihet och ansvar - Ett moderat idéprogram för 2020-talet*. Moderaterna, 2021. [Elektronisk]. Tillgänglig: https://moderaterna.se/app/uploads/2022/01/Idprogram_digitalt_9dec.pdf. Hämtdatum: 14-12-2023.

Moderaterna. 2022. *Moderaternas valmanifest 2022 - Så får vi ordning på Sverige*. Moderaterna, 2021. [Elektronisk]. Tillgänglig: <https://moderaterna.se/nyhet/moderaternasvalmanifest/>. Hämtdatum: 22-12-2023.

Moderaternas programkommitté. 2020. *Ett lärande samhälle – Idéperspektiv på några av 2020-talets stora samhällsfrågor*. Moderaterna, 7-11-2020. [Elektronisk]. Tillgänglig: https://moderaterna.se/app/uploads/2020/11/ideskrift_7november_2020_lowres.pdf. Hämtdatum: 14-12-2023.

Primoratz, Igor. 2020. "Patriotism". *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Winter 2020 Edition), Edward N. Zalta (red.). [Elektronisk]. Tillgänglig: <https://plato.stanford.edu/archives/win2020/entries/patriotism/>. Hämtdatum: 23-12-2023.

Redar, Lawen – Maria Sayeler Behnam – Kristoffer Lindberg. 2023. *Ökad samhällsgemenskap genom att vi delar gemensamt språk*. En ny riktning för Sverige 2030: 2. Stockholm:

Socialdemokraterna. [Elektronisk]. Tillgänglig:

<https://www.socialdemokraterna.se/download/18.4541e3ad18bf09bfeed23d3/1701084580894/2%20O%CC%88kad%20samha%CC%88llsgemenskap%20genom%20att%20vi%20delar%20ett%20gemensamt%20spra%CC%8Ak.pdf>. Hämtdatum: 29/12-2023.

Socialdemokraterna. u.å. *Ny riktning för Sverige 2030*. Socialdemokraterna. [Elektronisk]. Tillgänglig:

<https://www.socialdemokraterna.se/vart-parti/ny-riktning-for-sverige-2030>. Hämtdatum: 27/12-2023.

Socialdemokraterna. 2022. *Socialdemokraternas valmanifest 2022- Vårt Sverige kan bättre*.

Socialdemokraterna. [Elektronisk]. Tillgänglig:

[https://www.socialdemokraterna.se/download/18.36cb33a81817fcdd3ec50a0/1661417788892/Va%20manifest%20tryck%20\(1\).pdf](https://www.socialdemokraterna.se/download/18.36cb33a81817fcdd3ec50a0/1661417788892/Va%20manifest%20tryck%20(1).pdf) Hämtad: 29/12-2023.

Svensson, Olof. 2023. "Magdalena Andersson: Jag är patriot". *Aftonbladet Nyheter*, 6 juli.

[Elektronisk]. Tillgänglig:

<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/q1EOJe/magdalena-andersson-pa-nationaldagen-jag-ar-patriot>. Hämtdatum: 7/12-2023.

Sverigedemokraterna. 2019. *Principprogram - Sverigedemokraternas principprogram 2019*.

Sverigedemokraterna. [Elektronisk]. Tillgänglig:

<https://sd.se/wp-content/uploads/2022/07/sverigedemokraternas-principprogram-2019.pdf>
Hämtdatum: 22-12-2023.

Thomsen, Dante. 2023. "Därför kallar sig Magdalena Andersson för patriot: "Vill erövra svenskheten från SD" ". *SVT Nyheter*, 2 september. [Elektronisk]. Tillgänglig:

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/darfor-kallar-sig-magdalena-andersson-for-patriot-vill-erovra-tillbaka-svenskheten-fran-sd>. Hämtdatum: 4/12-2023.

Øyvind Østerud. 1997. *Vad är nationalism?* (Mona C. Karlsson, övers.). (Originalarbete publicerat 1994). Stockholm: Universitetsförlaget.